

Crna Gora
Vlada Crne Gore

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

predmetni program

SAOBRAĆAJNO VASPITANJE

izborni predmet

jednogodišnji predmet koji nije vezan za razred

SADRŽAJ

1.	NAZIV NASTAVNOG PREDMETA.....	3
2.	ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA	3
3.	OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA	3
4.	OPERATIVNI CILJEVI I SADRŽAJI PREDMETNOG PROGRAMA	5
5.	DIDAKTIČKE PREPORUKE.....	10
6.	KORELACIJE MEĐU PREDMETIMA.....	10
7.	STANDARDI ZNANJA.....	11
8.	NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJA UČENIKA/CA	11
9.	RESURSI ZA REALIZACIJU	12
10.	PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA.....	12

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA

IZBORNI PREDMET

NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA

SAOBRAĆAJNO VASPITANJE

2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA

Predmetni program SAOBRAĆAJNO VASPITANJE kao izborni predmet učenici/e mogu da izučavaju u sedmom, osmom ili devetom razredu. Predmet se izučava sa jednim časom sedmično.

Saobraćajno vaspitanje i obrazovanje u školskom uzrastu ima važnu ulogu u razvoju saobraćajne kulture čovjeka i povećanju bezbjednosti u saobraćaju. Opšteprihvaćeno je mišljenje da se u vremenu od 6 do 14 godina života formiraju osnove raznih interesovanja, navika i oblika ponašanja bitnih za formiranje karakternih crta ličnosti. U skladu sa tim, i ponašanje ljudi u saobraćaju biće uglavnom uslovljeno kvalitetom vaspitnih elemenata usvojenih u periodu osnovnoškolskog obrazovanja. Optimalnim izborom aktivnosti za realizaciju postavljenih ciljeva doprinosi se stvaranju poželjnog modela ponašanja kod učenika/ca.

Takođe, može se reći da je saobraćajno vaspitanje opšteprihvaćeno kao bitan činilac u poboljšanju nivoa opšte čovjekove kulture.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Opšti ciljevi programa:

- organizovano, plansko i sistematsko razvijanje saobraćajne kulture koja se temelji na zakonski utvrđenim propisima i razvijanje saobraćajne kulture kao sastavnog dijela opšte kulture svakog čovjeka;
- upoznavanje saobraćajnih sistema u Crnoj Gori;
- povećanje bezbjednosti učesnika u drumskom saobraćaju, posebno djece;
- poznavanje pravila i propisa za odvijanje saobraćaja;

- korišćenje različitih izvora informacija;
- razvijanje kreativnosti i kritičkog mišljenja kod učenika/ca;
- razvijanje socijalnih vještina (sarađivanje, vođenje);
- razvijanje vještine prezentiranja;
- povezivanje vizuelnih iskustava sa stvarnom prostornom situacijom;
- sticanje praktičnih predstava i iskustava u saobraćajnim situacijama;
- primjena znanja i vještina u konkretnim saobraćajnim situacijama;
- da učenici/e razvijaju psihomotorne sposobnosti (spretnost, koordinacija pokreta);
- omogućiti učenicima/ama da svoja praktična znanje i vještine primijene u takmičarskom smislu;
- profesionalna orijentacija.

4. OPERATIVNI CILJEVI I SADRŽAJI PREDMETNOG PROGRAMA

TEMA: ISTORIJSKI RAZVOJ, VRSTE I PODJELA SAOBRAĆAJA (7 časova - orijentaciono)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
Učenik/ca treba da: - umije da izradi plan rada za realizaciju zadatka, - umije hronološki da prikaže razvoj pojedinih vrsta saobraćaja, - poznaje različite načine klasifikovanja saobraćajnih sistema, - umije da obrazloži prednosti i nedostatke pojedinih vrsta saobraćaja, - umije da obradi podatke i formira informaciju (donijeti odluku, formulisati rješenje), - umije da prezentira i obrazloži svoje rješenje, - poznaje zanimanja iz oblasti saobraćaja, - razvija sposobnost objektivnog procjenjivanja i vrednovanja svojih postignuća na osnovu dogovorenih kriterijuma.	Učenici/e: - izrađuju portfolio (u grupama, prema vrstama saobraćajnih sistema, učenici/e, koristeći različite izvore informacija, prikupljaju i obrađuju podatke i informacije i izrađuju portfolio na određeni zadatak), - pripremaju prezentaciju, - prezentiraju, - rješavaju zadatak u obliku kviza (biraju jedan od više ponuđenih odgovora) i sami/e vrednuju prema unaprijed postavljenom ključu, - izrađuju portfolio na različite teme po grupama (na primjer: saobraćajni sistemi u Crnoj Gori, zanimanja iz oblasti saobraćaja...), - prezentiraju, - zajednički procjenjuju i vrednuju radove na osnovu dogovorenih kriterijuma (pripremljenog „obrasca“).	Vrste saobraćaja: prema mjestu odvijanja (drumski, željeznički, vodni i vazdušni), prema objektu prevoza (teretni, putnički i poštanski); javni saobraćaj (linijski); saobraćaj za sopstvene potrebe; individualni saobraćaj (lični prevoz); saobraćajni sistem; saobraćaj i energija; točak, bicikl, parni automobil (1769 Nicolas Cugnot), motori SUS; Peugeot, Fiat, Renault, Ford Rolls-Royce; „Locomotion“ (George Stephenson); TGV; čamac, splav, kanu, jedrenjaci; 1897 – Robert Fulton (parobrod „Klermont“); balon, cepelin, padobran, jedrilica (Otto Lilienthal); braća Rajt, Blerio, Lindberg; Boeing 747, Concorde; tehničar drumskog saobraćaja; PTT tehničar; vozač putničkog i kombinovanog vozila; vozač putničkog automobila; tehničar vuče; tehničar tehničko-kolske djelatnosti; nautički tehničar (kadet nautičke struke); brodomašinski tehničar (kadet brodomašinske struke).	Istorija: industrijska revolucija. Izrada multimedijalnih i slajd prezentacija.

Didaktička uputstva

Nastavnik/ca treba da obezbijedi:

- Internet konekciju i korisne adrese;
- stručnu literaturu, enciklopedije, video materijale, multimedijalne i slajd prezentacije;
- materijal i pribor za izradu portfolija.

TEMA: SAOBRAĆAJNO-TEHNIČKA KULTURA (6 časova - orijentaciono)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
Učenik/ca treba da: - identifikuje i navodi konkretne negativnosti po pitanju saobraćajne kulture u svom okruženju, - identifikuje i definiše faktore koji utiču na bezbjednost saobraćaja, - razumije i obrazlaže međusobnu uslovljenost faktora koji utiču na bezbjednost učesnika u saobraćaju, - identifikuje i navodi konkretne primjere saobraćajnih nezgoda u kojima učestvuju djeca u svom okruženju, - identifikuje i definiše najčešće uzroke zbog kojih dolazi do saobraćajnih nezgoda sa djecom kao učesnicima.	Učenici/e: - izrađuju portfolio: koristeći različite izvore informacija, u grupama istražuju, prikupljaju i obrađuju podatke, realizuju zadatak u okviru ove teme, dajući svoje viđenje stepena saobraćajno-tehničke kulture u realnom okruženju, - prezentiraju, - analiziraju i upoređujući sa pripremljenim prikazom faktora bezbjednosti saobraćaja, procjenjuju i vrednuju svoje rješenje, - izrađuju portfolio: koristeći različite izvore informacija, u grupama istražuju, prikupljaju i obrađuju podatke, realizuju zadatak na ovu temu, dajući svoje prijedloge povećanja stepena bezbjednosti djece kao učesnika u saobraćaju, - prezentiraju urađeno i obrazlažu svoje prijedloge rješenja, - procjenjuju i vrednuju urađeno.	Faktori bezbjednosti: čovjek, pravni propisi, tehnička ispravnost vozila, putevi, saobraćajno vaspitanje; saobraćajne nezgode; zakon o bezbjednosti saobraćaja; međusobno poštovanje učesnika u saobraćaju; humanost; solidarnost; sankcije i kazne; djeca učesnici u saobraćaju (kao pješaci, biciklisti, putnici); igre na putu i objektima puta; put reagovanja, put kočenja, zaustavni put; prevencija; edukacija; školske saobraćajne patrole.	Građansko vaspitanje: prava i obaveze pojedinca, država.

Didaktička uputstva

Nastavnik/ca treba da obezbijedi:

- Internet konekciju i korisne adrese;
- stručnu literaturu, enciklopedije, video materijal, multimedijalne i slajd prezentacije;
- materijal i pribor za izradu portfolija;
- grafički prikaz (blok šemu) faktora bezbjednosti;
- obrazac za vrednovanje portfolija i prezentacije.

TEMA: POZNAVANJE I PRIMJENA PRAVILA I PROPISA (17 časova - orijentaciono)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
Učenik/ca treba da: - poznaje opšte saobraćajne propise, - poznaje saobraćajne propise za pješake i bicikliste, - zna da klasifikuje saobraćajne znakove, - prepoznaje većinu saobraćajnih znakova, - zna da nabroji i da navede tačan naziv saobraćajnih znakova za pješake, - razumije značenje saobraćajnih znakova za pješake, - zna tačan naziv i značenje saobraćajnih znakova za bicikliste, - zna tačan naziv i značenje za većinu znakova opasnosti, - zna tačan naziv i značenje za većinu znakova svjetlosne signalizacije, posebno onih koji se odnose na pješake i bicikliste, - zna znakove koje daju ovlašćena lica u saobraćaju, - zna osnovna pravila postupanja u slučaju saobraćajne nezgode, - primjenjuje stečena znanja u rješavanju konkretnih problema (zadata saobraćajna situacija), - nauči da pravilno vozi bicikl,	Učenici/e: - koristeći linternu i (ili) stručnu literaturu (tekst Zakona), individualno, po zaduženjima, pronalaze i sastavljaju popis određenih propisa i slike saobraćajnih znakova za pojedine kategorije učesnika u saobraćaju, a zatim na nivou grupe izrađuju izvještaj u vidu portfolija, - prezentiraju (predstavnicima grupa) urađeno, - sastavljaju odjeljenski portfolio (sistematizacija), - koristeći namjenski softver (gotove programe) i (ili) Internet, simuliraju stvarne saobraćajne situacije, rješavaju postavljeni problem (uočavajući greške učesnika u saobraćaju, i/ili dodajući nedostajeće elemente – znakove, postavljajući redoslijed kretanja učesnika i slično), <i>i (ili)</i>	Zakon o bezbjednosti saobraćaja; putevi, kategorizacija; saobraćajni znakovi i svjetlosna signalizacija; horizontalna i vertikalna signalizacija; učesnici u saobraćaju; ovlašćena lica u saobraćaju; pravo prvenstva prolaza; raskrsnica; poligon; bicikl; biciklizam (sportski, rekreativni).	Tehnika i informatika i fizika: transformacija kretanja i prenosni mehanizmi.

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
Učenik/ca treba da: - razumije funkcionisanje mehanizama i uočava transformaciju kretanja kod bicikla, - zna da pravilno održava bicikl i izvršava pripreme za uključivanje u saobraćaj, - razvija koordinaciju pokreta i spretnost, - razvija sposobnost sistematizovanja svojih zapažanja i razdvajanja bitnog od nebitnog.	Učenici/e: - korišćenjem video materijala ili multimedijalnih slajd prezentacija rješavaju određene (pripremljene) zadatke (testove) u pisanom obliku (izborom jednog od više ponuđenih odgovora), a zatim vrednuju urađeno prema utvrđenom ključu, - vježbaju na poligonu vožnju bicikla, - vježbaju na poligonu složenije radnje (vožnja po takmičarskim propozicijama), - primjenjuju stečena znanja i predstave na konkretnom saobraćajnom prostoru, (raskrsnica , pješački prelaz, javni (gradski) prevoz, - analiziraju ponašanje i identifikuju greške u ponašanju ostalih učesnika u saobraćaju, - prave individualni i grupni izvještaj nakon rada na terenu.		

Didaktička uputstva

Nastavnik/ca treba da obezbijedi:

- Internet konekciju i korisne adrese (Zakon o bezbjednosti saobraćaja);
- stručnu literaturu (Zakon o bezbjednosti saobraćaja);
- multimedijalne i slajd prezentacije;
- namjenski softver (interaktivni programi za simuliranje saobraćajnih situacija, testovi);

- modele i makete saobraćajnih znakova i saobraćajne signalizacije;
- modele i makete saobraćajnog prostora;
- poligon, bicikl;
- bezbjedan (u saradnji sa saobraćajnom policijom, auto-školama i sl.) rad na terenu (realno saobraćajno okruženje).

5. DIDAKTIČKE PREPORUKE

Osnovni zadatak nastavnika/ce je da predloženi program transformiše u aktivnosti učenika/ca na času kroz koje će se realizovati predviđeni ciljevi.

Podjela i nazivi tema i broj časova (30) po temama dati su orijentaciono. Preostali fond časova koji je ostavljen nastavniku/ci za samostalno planiranje može se realizovati, na primjer, u obliku učeničkog projekta za rješenje nekog konkretnog problema vezanog za bezbjednost učenika/ca u saobraćaju.

Kako se djeca po većini kriterijuma bitno međusobno razlikuju, ona različito i uočavaju uzročno-posljedične veze i zakonitosti kretanja u saobraćaju i na različite načine i različitom dinamikom stiču navike pravilnog ponašanja. Otuda, za realizaciju prve dvije teme kao dominantan je predložen grupni oblik rada, dok je za realizaciju četvrte teme neophodan individualni pristup u metodologiji rada, uz povremeno kombinovanje sa radom u manjim grupama ili parovima. Ciljevi nastave saobraćajnog vaspitanja sežu dalje od pukog prepoznavanja saobraćajnih znakova i propisa, odnosno cilj je da ga prate i formirane navike ponašanja u skladu sa poznavanjem činjenica. Te navike se mogu steći vježbanjem u dobro opremljenom kabinetu i na poligonu i provjeriti radom na terenu, u konkretnoj saobraćajnoj situaciji.

6. KORELACIJE MEĐU PREDMETIMA

Korelacije među predmetima su date u tabelama tačke **4. Sadržaji i operativni ciljevi predmetnog programa.**

7. STANDARDI ZNANJA

Učenik/ca treba da:

- zna da uradi plan rada;
- zna da klasifikuje saobraćajne sisteme;
- zna da uporedi saobraćajne sisteme i obrazloži prednosti i nedostatke svakog od njih;
- zna da navede zanimanja vezana za pojedine sisteme;
- umije da prezentuje i obrazloži svoje rješenje;
- zna da nabroji faktore bezbjednosti u drumskom saobraćaju;
- zna da nabroji učesnike u saobraćaju;
- zna da navede najčešće uzroke saobraćajnih nezgoda u kojima učestvuju djeca;
- prepoznaje većinu saobraćajnih znakova;
- zna da klasifikuje saobraćajne znakove;
- zna tačan naziv i obrazlaže značenje saobraćajnih znakova za pješake i bicikliste;
- zna tačan naziv i značenje većine znakova opasnosti;
- zna tačan naziv i značenje za većinu znakova svjetlosne signalizacije, posebno onih koji se odnose na pješake i bicikliste;
- zna znakove koje daju ovlašćena lica u saobraćaju;
- zna da riješi jednostavne saobraćajne situacije (primijeni poznavanje pravila i propisa, saobraćajnih znakova);
- umije da vozi bicikl;
- zna da opiše funkcionisanje mehanizama i transformaciju energije i kretanja kod bicikla.

8. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJA UČENIKA/CA

Pošto je aktivnosti učenika/ca moguće planirati kroz različite metode i oblike rada, nastavniku/ci (i učenicima/ama) se pruža mogućnost širokog izbora tehnika procjenivanja i ocjenjivanja učeničkih postignuća. Brojčano (od 1 do 5) se mogu vrednovati:

- teorijska znanja - usmeno i pismeno (test),
- grafičko izražavanje (estetska vrijednost),
- kreativnost - originalnost rješenja,
- samostalnost u izboru rješenja i donošenju odluke,
- učešće u radu grupe,
- rad po uputstvima,

- prezentacija,
- primjena teorijskih znanja u konkretnoj situaciji,
- spretnost na poligonu.

9. RESURSI ZA REALIZACIJU

9.1. Materijalni uslovi za realizaciju nastave

Da bi se predviđeni ciljevi ovog predmetnog programa uspješno realizovali, neophodno je da se aktivnosti učenika/ca i nastavnika/ca odvijaju u specijalizovanom kabinetu sa namjenskim nastavnim sredstvima i učilima (kompjuteri, projektori, magnetne table...), ali se ovaj program također uspješno može realizovati i u višenamjenskim kabinetima (za tehniku i informatiku, računarskoj učionici i slično). Svakako, škola mora raspolagati sa određenim brojem bicikala (zavisno od broja učenika/ca koji se opredijele za ovaj izborni predmet, minimalno jedan bicikl na 10 učenika/ca).

9.2. Okvirni spisak literature i drugih izvora

1. Brčić, V.: OSNOVE TEHNIČKOG VASPITANJA I OBRAZOVANJA ZA VI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, Svjetlost, Sarajevo, 1989.
2. Golubović, D., Perišić, Đ., Baloković J.: TEHNIČKO OBRAZOVANJE ZA SEDMI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1996.
3. Marenčić, S.: TEHNIČKA KULTURA, udžbenik za sedmi razred, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
4. Tikveša, H.: RADNO I TEHNIČKO VASPITANJE ZA ŠESTI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, Svjetlost, Sarajevo, 1987.
5. INTERNET
6. ZAKON O BEZBJEDNOSTI SAOBRAĆAJA (elektronski oblik)

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA

Saobraćajno vaspitanje je po mnogim svojim karakteristikama specifičan segment obrazovanja i vaspitanja. Iz tog razloga je neophodno da nastavu iz ovog predmeta izvode nastavnici/e, ne samo stručno osposobljeni/e, nego i sa afinitetom za ovu oblast. Nastavu ovog izbornog predmeta može izvoditi: nastavnik/ca TO, nastavnik/ca razredne nastave, profesor/ica tehnike i informatike, profesor/ica fizike, saobraćajni inženjer.

Predmetni program **SAOBRAĆAJNO VASPITANJE**, izborni predmet za VII ili VIII ili IXrazred devetogodišnje osnovne škole, izradila je komisija u sljedećem sastavu:

Tomislav Goranović, predsjednik

Mileta Rabrenović, član